

บทที่ 4

ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่

การวิจัยเพื่อพัฒนาศักยภาพสินค้าเกษตรชุมชนสู่การสร้างมาตรฐานสินค้าเกษตรในระดับประเทศ และระดับสากล และวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการตลาดและสร้างเครือข่ายสินค้าเกษตรเพื่อยกระดับสินค้าเกษตรในตลาดระดับที่สูงขึ้น ของกลุ่มเกษตรกรที่มีศักยภาพ 15 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์และประเมินสถานภาพ (SWOT Analysis) และการสร้างมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ในระดับประเทศและระดับสากล เพื่อเป็นแนวทางการเพิ่มศักยภาพตลาดสินค้าเกษตรที่สูงขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนเกษตรในการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร จังหวัดเชียงใหม่

การวิเคราะห์และประเมินสถานภาพ (SWOT Analysis) มาทำการวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอก (Internal and External Factors Analysis) ของสินค้าเกษตรชุมชนทั้ง 15 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ผู้ปลูกลำไย ตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี
2. กลุ่มชุมชนประมงครบวงจรท้องถิ่น ตำบลชมพู อำเภอสารภี
3. เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลห้วยทราย อำเภอแม่ริม
4. เกษตรกรผู้ปลูกเมล่อนอินทรีย์ ตำบลแม่ท่าช้าง อำเภอหางดง
5. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเห็ดกึ่งกลมหลวง (P.J. ฟาร์ม) ตำบลยู่หว้า อำเภอสันป่าตอง
6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันก่อเกิด ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง
7. กลุ่มเกษตรกรปลูกลำไยปลอดภัย ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง
8. กลุ่มเกษตรกรปู้หมื่นลาหู่โฮมสเตย์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย
9. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไฮโดรโปนิคส์ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย
10. เกษตรผู้ปลูกเสาวรสอินทรีย์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย
11. กลุ่มเพาะเห็ด ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย
12. เกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโด ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง
13. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาออร์แกนิก ตำบลแม่ทา อำเภอแม่เอน
14. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ผู้ปลูกผักบ้านกาด(หอมหัวใหญ่) ตำบลบ้านกาด อำเภอแม่เือง
15. กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลบ้านแม่ อำเภอสันป่าตอง

1. กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ ผู้ปลูกลำไย ตำบลหนองแฝก อำเภอสарภี

กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ผู้ปลูกลำไย ตำบลหนองแฝก อำเภอสарภี มีจำนวนสมาชิก รวม 47 ครัวเรือน บนพื้นที่แปลงปลูกลำไยจำนวน 10 ไร่ สภาพพื้นที่เป็นดินเหนียวซึ่งมีสภาพที่ เหมาะสมต่อการปลูกลำไย มีแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะปลูกเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติในพื้นที่อย่าง พอเพียงในปัจจุบันได้จัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไยประจำตำบล ลำไยที่ ปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์อีดอ พันธุ์เปี้ยวเขียวและพันธุ์ชมพู ซึ่งมีอยู่บ้างเล็กน้อย การเพาะปลูกจะเป็น ระบบปลอดถัย มีการใช้สารเร่งตอนออกดอกเท่านั้น หลังจากนั้นจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักในการ ปลูก โดยใช้ระบบกลุ่มสมาชิกดูแลกันเอง ผลผลิตลำไยที่ได้จะให้ผลผลิตในช่วง เดือนกุมภาพันธ์ ถึง สิงหาคม ของทุกปี ในด้านการตลาดส่วนหนึ่งได้ส่งขายในโรงรับซื้อซึ่งราคาก็จะเป็นไปตามกลไกตลาด และการตลาดอีกส่วนผู้ผลิตเป็นนำสินค้าไปสู่ผู้บริโภคโดยตรง ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม เกษตร

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) สมาชิกกลุ่มมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต ทั้งการปลูก การดูแล และการ เก็บเกี่ยวผลผลิต
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุนแก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) มีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่ม
- 4) ผู้นำและเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีกันภายในกลุ่ม

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) สินค้าของกลุ่มมีความต้องการในระดับชุมชน ตลาดสินค้ายังไม่กว้าง
- 2) อำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลางของเกษตรกรยังมีน้อย ขายสินค้าให้แก่พ่อค้า คนกลางเท่านั้น
- 3) กลุ่มยังไม่มีความสามารถในการควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าให้มีคุณภาพ สม่่าเสมอ

2. กลุ่มชุมชนประมงครบวงจรท้องถิ่น ตำบลชมพู อำเภอสารภี

กลุ่มประมงเริ่มจากฟาร์มที่ใช้ชื่อว่า “วังมัจฉาพญาชมพู” ที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ในด้านการประมงเริ่มตั้งแต่การเพาะพันธุ์ปลา อนุบาลปลา จนถึงเป็นผลิตภัณฑ์ปลา ปัจจุบันทางกลุ่มได้รวมตัวกันดำเนินงานในรูปกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีจำนวนสมาชิก 40 กว่าครัวเรือน รูปแบบการทำประมงของกลุ่มอยู่ในระบบอินทรีย์ทั้งหมด ในการเพาะเลี้ยงพันธุ์ปลาจะเลี้ยงด้วยระบบธรรมชาติทั้งหมดมีระบบกรองน้ำ บ่อพักน้ำ และพีชน้ำที่ช่วยกรองสารพิษ และมีการทำการเกษตรแบบผสมผสานบริเวณโดยรอบฟาร์ม สัตว์น้ำและพันธุ์ปลาที่สำคัญของกลุ่มได้แก่ ปลาหมอ ปลานิลดำ ปลานิลแดง ปลาสลิด และกบ ด้านการตลาดส่วนใหญ่จะส่งขายสินค้าแบบแปรรูปเป็นปลาแดดเดียว และปลาสาม ส่วนกบจะขายเฉพาะลูกกบเท่านั้น สินค้าที่เป็นจุดเด่นที่เป็นที่รู้จักของลูกค้าของกลุ่ม คือ ปลาสลิดอินทรีย์

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) การทำเกษตรในระบบอินทรีย์แบบครบวงจร
- 2) สินค้าเกษตรมีคุณภาพ มีความปลอดภัยสูง โดยจะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพทุกครั้งก่อนนำไปจำหน่าย
- 3) ในกลุ่มเกษตรกรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาดและการแปรรูปสินค้าเกษตร
- 4) กลุ่มมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนคอยให้ความช่วยเหลือ ด้านความรู้แก่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอ
- 5) มีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่ม
- 6) การตลาดสินค้าของกลุ่มมีการใช้เทคโนโลยี (ระบบอินเทอร์เน็ต, webpage และ line) และใช้ในการบริหารจัดการของกลุ่มด้วย
- 7) สินค้าได้รับการรับรองมาตรฐานขั้นปลอดภัย (Safety Level) มาตรฐานการปฏิบัติทางการประมงที่ดี (Good Aquaculture Practice, GAP)
- 8) ผู้นำกลุ่มและสมาชิกเกษตรกรมีความเข้มแข็ง และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรของกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) การตลาดมีการแข่งขันกันในพื้นที่สูง ทั้งด้านราคาและปริมาณ
- 2) กลุ่มเกษตรกรยังไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าในแต่ละรอบการผลิตได้

3. เกษตรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลห้วยทราย อำเภอแมริม

เกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลห้วยทราย มีพื้นที่การเพาะปลูกจำนวน 9 ไร่ เริ่มทำกันในระบบครอบครัว พันธุ์ที่ปลูกได้แก่ ข้าวหอมนิลและข้าวไรซ์เบอร์รี่ พื้นที่ในการเพาะปลูก ยังมีไม่มากและสามารถดูแลอย่างทั่วถึงได้ วิธีการเพาะปลูกอยู่ในระบบอินทรีย์ ผลผลิตทั้งหมดจะสี และบรรจุถุงสุญญากาศเอง นอกจากนี้ในฟาร์มยังเริ่มทำการท่องเที่ยวเพิ่มเติมเข้าไปด้วย โดยมี กิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวอีกด้วยผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต การตลาด และ คุณสมบัติของดิน
- 2) กลุ่มมีการจัดการขั้นตอนในการผลิตสินค้าเกษตรที่ครบวงจรทั้งโรงสีและการ บรรจุแบบสุญญากาศ
- 3) ทางกลุ่มเกษตรกรมีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเข้ามาช่วยสนับสนุนในการจัดการฟาร์ม

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับชุมชนจากกลุ่มลูกค้าประจำ
- 2) เกษตรกรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการฟาร์ม

4. เกษตรกรผู้ปลูกเมล่อนอินทรีย์ ตำบลแม่ท่าช้าง อำเภอหางดง

เกษตรกรผู้ปลูกเมล่อนในระบบอินทรีย์ เป็นธุรกิจในรอบครัวในนาม ไร่ชรินทร์พรรณ ทำมาแล้ว 4 ปี ซึ่งการผลิตเมล่อนจะไม่เน้นที่ปริมาณผลผลิตแต่จะเน้นที่คุณภาพ น้ำหนัก และความหวาน จึงมีโรงเรือนในการปลูกเพียง 3 โรง ต้นเมล่อน 1 ต้น จะควบคุมให้มีผลไม่เกิน 2 ลูก ระบบการเพาะปลูกจะปลูกในกระถางควบคุมโรค มีระบบน้ำที่ควบคุมด้วยคอมพิวเตอร์ทั้งหมด เมล่อนที่ปลูกจะมี 3 พันธุ์ คือ พันธุ์อัลฟา กรีนเน็ต และออเรนจ์เน็ต ซึ่งจะปลูกหมุนเวียนกันตลอดทั้งปี ผลผลิตทั้งหมดได้รับรองมาตรฐานระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAP พืช) ทางไร่ชรินทร์พรรณจะผลิตขายทั้งเมล่อนสด และน้ำเมล่อนสกัดเย็น การซื้อขายปลีกจะผ่าน facebook และขายให้แก่ลูกค้าประจำที่โทรศัพท์เข้ามาสั่งซื้อ หรือเดินทางมาซื้อหน้าไร่

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต โดยการปลูกระบบไฮโดรโปนิคส์ (ใช้ระบบน้ำหยดควบคุมด้วยระบบคอมพิวเตอร์) วิธีการเก็บเกี่ยวผลผลิตอย่างประณีต ด้านการตลาด ด้านการจัดการบัญชี และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตได้
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิตและการตลาด
- 3) มีการใช้เทคโนโลยี (webpage facebook และline) ในการบริหารจัดการกลุ่ม
- 4) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศและกลุ่มลูกค้าประจำ
- 5) สินค้ามีความได้เปรียบในเรื่องของสายพันธุ์ที่ใช้ เป็นสายพันธุ์ญี่ปุ่นแท้ เน้นคุณภาพในการผลิตและความสะอาดของฟาร์ม
- 6) มีตลาดที่หลากหลายทั้งการขายออนไลน์ที่มีการส่งสินค้าผ่านบริษัทขนส่งเอกชน เคอรี่ เอ็กเพรส และการขายที่หน้าฟาร์ม สินค้าเกษตรมีความหลากหลาย (ผลสดและแปรรูปน้ำเมล่อน)
- 7) สินค้าเกษตรได้รับการรับรองมาตรฐาน ด้านระบบการจัดการคุณภาพการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช (GAPพืช) จากกรมวิชาการเกษตร และการจดทะเบียนพาณิชย์

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) สินค้ามีคู่แข่งทางการตลาดเพิ่มมากขึ้น
- 2) เกษตรกรยังไม่สามารถผลิตสินค้าเกษตรในปริมาณที่มากพอกับความต้องการได้ เนื่องจากทางกลุ่มเน้นคุณภาพในการผลิตที่สูง

5. วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเห็ดก๊วหลวง (P.J. ฟาร์ม) ตำบลยุหว่า อำเภอสันป่าตอง

วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเห็ดก๊วหลวง (P.J. ฟาร์ม) เป็นธุรกิจครอบครัว มีสมาชิกทั้งหมด 7 คน เกษตรกรมีความรู้และความเชี่ยวชาญทั้งการทำก้อนเห็ด การผสมเชื้อเห็ด การดูแลระหว่างการเพาะเห็ด และการเก็บผลผลิต ผู้ประกอบการหลักเองยังเป็นวิทยากรที่ให้ความรู้เรื่องเห็ดได้เป็นอย่างดี ในระยะแรก เห็ดที่ทางกลุ่มทำการเพาะ ได้แก่ เห็ดนางรม นางฟ้า เห็ดหูหนูดำ และเห็ดเป๋าฮื้อ จนเมื่อปี พ.ศ. 2548 ทางกลุ่มได้เริ่มนำเห็ดยานางิ (เห็ดโคนญี่ปุ่น) เข้ามาทำการผลิตเป็นหลัก เนื่องจากเป็นเห็ดที่มีราคาดีและเป็นที่ต้องการของตลาดแต่มีปัญหาเรื่องผลผลิตยังไม่ต่อเนื่องเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลและมีแมลงรบกวนมาก ปี พ.ศ. 2549 ทางกลุ่มเข้าร่วมงานวิจัยกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (วว.) ทำการพัฒนาโรงเพาะเห็ดระบบปิดระบบควบคุมต้นทุนต่ำเป็นแห่งแรกของประเทศ ซึ่งสามารถทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากเดิมระดับเป็นที่น่าพอใจในปี พ.ศ. 2551 ได้ทำการก่อตั้งโรงงานผลิตเห็ดระบบปิดในสถานที่ใหม่โดยมีห้องเพาะเลี้ยงเส้นใยจำนวน 2 ห้อง ห้องเพาะเห็ดระบบควบคุม 1 ห้องต่อมา จึงได้สร้างห้องเพาะเห็ดระบบเปิด จำนวน 4 ห้อง ปัจจุบันจำนวนสมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้นเป็น 12 รายได้มีการเพาะปลูกเห็ดหลายชนิด ได้แก่ เห็ดนางฟ้า เห็ดอังกारी เห็ดเป๋าฮื้อ เห็ดหลินจือ เห็ดหูหนู และเห็ดโคนญี่ปุ่น ซึ่งมีการรับรองมาตรฐาน GAP และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และยังสามารถส่งออกไปยังประเทศสิงคโปร์และส่งขายทางร้าน MK สินค้าจะขายส่งร้อยละ 60 ผ่านทางรถยนต์และเครื่องบิน และขายปลีกร้อยละ 40 โดยผู้ซื้อจะมาซื้อหน้าฟาร์ม

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

1) กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญใน (1) ด้านการผลิต การเพาะเห็ด (2) การตลาด การขายในตลาดทั่วไป ในตลาดท้องถิ่น และตลาดส่ง (3) การแปรรูปสินค้า การแปรรูปเห็ด หมูยอเห็ด และน้ำเห็ด (4) การประชาสัมพันธ์การออกร้านตามงานแสดงสินค้าของหน่วยงานราชการ OTOPกรมเกษตร และอำเภอ (5) การจัดการบัญชีของกลุ่ม

2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ แก่กลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่อง

3) สินค้าได้รับรองมาตรฐาน GAP และสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

4) ตลาดสินค้ามีความหลากหลายและรองรับสินค้าเกษตรของกลุ่ม

5) สินค้าเป็นที่ต้องการในระดับประเทศทั้งในกลุ่มลูกค้าประจำและต่างจังหวัด

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

1) มีคู่แข่งทางการตลาดจำนวนมาก

2) เกษตรกรยังไม่สามารถผลิตสินค้าในปริมาณที่มากได้ ตามคำสั่งซื้อสินค้าเห็ดจาก

MK และประเทศสิงคโปร์

6. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันก่อเกิด ตำบลบ้านกลาง อำเภอสันป่าตอง

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันก่อเกิด มีสมาชิกทั้งหมด 67 คน สินค้าในกลุ่ม คือ ข้าวแต่น้ำสมุนไพร กล้วยฉาบ ลำไยอบแห้ง และข้าวเกรียบผักต่าง ๆ สินค้าจะขายในตราสินค้า ต้นเก็ดสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความตั้งใจจริงในการทำงาน และมีความเชี่ยวชาญในการผลิตสินค้าต่าง ๆ แหล่งขายสินค้า ได้แก่ (1) โรงแรม (2) ตลาดทั่วไป และ(3) ผู้ซื้อรายใหญ่ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยหลัก ๆ จะขายให้แก่โรงแรมถึงร้อยละ 70 ลูกค้านับว่ามากที่ซื้อจะเป็นลูกค้าประจำ เพราะมั่นใจในตัวสินค้า เนื่องจากก่อนการสั่งซื้อลูกค้าจะเข้ามาตรวจสอบ คุณภาพของสินค้าก่อน และทางกลุ่มได้มีการขอใบรับรองมาตรฐานเรียบร้อยแล้ว และมีเอกสารการรับรองความปลอดภัยจากสาธารณสุข

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) มีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิต การตลาด การประชาสัมพันธ์ และการจัดการบัญชี และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้ที่สนใจได้
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ในเรื่องต่าง ๆ แก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) กลุ่มมี webpage และ facebook ในการประชาสัมพันธ์ และขายสินค้าเกษตร
- 4) สินค้าเกษตรของกลุ่มมีการตรวจสอบคุณภาพสินค้าสม่ำเสมอ ความสวยงามของสินค้า บรรจุภัณฑ์ และคัดคุณภาพก่อนส่งสินค้า ถ้าไม่สมบูรณ์ทางกลุ่มจะเปลี่ยนสินค้าให้ใหม่ทันที
- 5) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่
- 6) สินค้ามีมาตรฐานมีใบรับรองมาตรฐาน และมีเอกสารการรับรองความปลอดภัยจากสาธารณสุข โดยชื่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตเกษตรบ้านสันก่อเกิด ภายใต้แบรนด์ต้นเก็ด
- 7) ตลาดสินค้ามีความหลากหลายและรองรับสินค้าเกษตรของกลุ่ม
จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่
- 1) มีคู่แข่งทางการตลาด โดยเฉพาะที่จังหวัดลำปางซึ่งมีผู้ผลิตจำนวนมาก
- 2) สินค้ามีข้อจำกัดในความหลากหลายของตัวสินค้าให้เข้ากับแต่ละกลุ่มลูกค้า

7. กลุ่มเกษตรกรปลูกลำไยปลอดถัย ตำบลน้ำบ่อหลวง อำเภอสันป่าตอง

กลุ่มเกษตรกรปลูกลำไยปลอดถัย สมาชิกในกลุ่มมีทั้งหมด 21 ครัวเรือน สมาชิกมีความเชี่ยวชาญในการเพาะปลูกทุกคน และยังได้รับการสนับสนุนจากบุคลากรหน่วยงานรัฐ (องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำบ่อหลวง) ในการให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ลำไยที่ปลูกจะใช้ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมดตลอดการปลูก ผลผลิตที่ได้สูงใหญ่ ผิวสวย และรสชาติดี ทำให้สินค้ามีผู้รับซื้อทั้งหมด แหล่งที่กลุ่มนำผลผลิตไปขายหลัก ๆ ได้แก่ โรงงานฟ้าย่อม และโรงงานในชุมชน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มเกษตรกรมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) มีตลาดรับรองสินค้าเกษตรของกลุ่ม
- 4) เกษตรกรสามารถควบคุมขนาดของผลผลิตให้มีขนาดที่ใกล้เคียงกัน
- 5) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศ

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) พื้นที่ทำการเกษตรเหมาะแก่การปลูกพืชแต่ปริมาณน้ำยังมีไม่เพียงพอ
- 2) ตลาดยังไม่มีหลากหลาย
- 3) อำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลางยังมีน้อย
- 4) ปริมาณและคุณภาพขึ้นอยู่กับสภาพอากาศซึ่งไม่สามารถควบคุมได้

8. กลุ่มเกษตรกรปลูกหมื่นลาหู่โฮมสเตย์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย

กลุ่มเกษตรกรปลูกหมื่นลาหู่โฮมสเตย์ ผู้นำกลุ่ม คือ คุณเจริญไชย ไชยกอ ซึ่งเป็นชาวลาหู่ในพื้นที่ ด้านการปลูกชาจะมีกลุ่มชุมชนลาหู่ที่ปลูกชาเป็นพืชหลักและเป็นพืชเศรษฐกิจของครัวเรือน บนดอยปลูกหมื่นลาหู่อยู่เหนือระดับน้ำทะเลประมาณ 2,285 เมตร รูปแบบการปลูกชาของกลุ่มจึงมีระบบการดูแลของกลุ่มและทำในรูปแบบอินทรีย์ได้ตามธรรมชาติ ปัจจุบันมีการปลูกทุกท้อ ลิ่นจี่ และพืชอื่นผสมผสานกับเกษตรทฤษฎีใหม่และสามารถนำมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้การแปรรูปชาอื่น ๆ ได้ ผลผลิตชาที่โดดเด่น คือ การปลูกชาอัญสัม ซึ่งเป็นชาที่มีคุณภาพสูง กลิ่นหอม รสชาติดี ผลิตภัณฑ์ชาที่ผลิตได้จะนำขายส่งให้กับพ่อค้าคนกลาง และจัดทำเป็นชาแปรรูปในรูปแบบต่าง ๆ ตามความต้องการของตลาดลูกค้าในกลุ่มนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มเกษตรกรมี webpage ในการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว
- 2) ผลิตภัณฑ์แปรรูปของกลุ่มเกษตรกร (ชาปลูกหมื่น) มีคุณภาพ รสชาติที่หลากหลาย และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่ม
- 3) กลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง สามัคคีกัน เนื่องจากมีผู้นำกลุ่มที่มีความแน่วแน่
- 4) พื้นที่เกษตรมีความโดดเด่นด้านธรรมชาติ มีการปลูกชาและประวัติความเป็นมาที่มีความน่าสนใจ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) เกษตรกรยังขาดความสามารถในการจัดการระบบสาธารณสุขบุคคล เช่น น้ำ
- 2) กลุ่มเกษตรกรขาดการวางแผนกิจกรรม (โปรแกรมการท่องเที่ยว) อย่างเป็นระบบ

9. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกไฮโดรโปนิกส์ ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ คือ คุณทินน์ สมณะ มีพื้นที่ในการเพาะปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ 60 ตารางวา โดยปลูกผักทั้งหมด 4 ชนิด ได้แก่ เรดโอ๊ค กรีนโอ๊ค กรีนคอส และบัตเตอร์เฮด ซึ่งเป็นพืชที่เพาะปลูกในระยะสั้น และเน้นขายสด ซึ่งจะเป็นขายส่ง และขายให้แก่ลูกค้าประจำเกษตรกรมีความเชี่ยวชาญในการดูแลผักไฮโดรโปนิกส์ อีกทั้งยังมีกลุ่มของเกษตรกรผู้ปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ที่คอยแบ่งปันข้อมูลให้แกกัน ผลผลิตที่ได้จะขายส่งไปยังโรงแรม (ลูกค้าประจำ) 2 แห่ง โดยจะบรรจุผักลงถุงพลาสติก ติดสติ๊กเกอร์ “บ้านผักไฮโดร ทินน์ภัทร” และขนส่งไปยังโรงแรมด้วยตนเอง และขายปลีกบางส่วนให้แก่คนรู้จัก

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต ด้านการตลาด และการจัดทำบัญชี
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) กลุ่มเกษตรกรมี webpage และfacebook ในการประชาสัมพันธ์ และขายสินค้า

เกษตรกรของตน

- 4) สินค้าเกษตรมีความต้องการระดับประเทศในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่ (โรงแรม) ที่เป็น

ลูกค้าประจำ

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) ตลาดยังไม่มีหลากหลาย
- 2) เกษตรกรยังผลิตสินค้าได้ในปริมาณที่น้อยเนื่องจากพื้นที่ในการเพาะปลูกมีไม่มากนัก

10. เกษตรผู้ปลูกเสาวรสินทรีย์ ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย

เกษตรกรผู้ปลูกเสาวรสินทรีย์ มีการจัดการแปลงปลูกอย่างเป็นระบบ ควบคุมการผลิตในระบบอินทรีย์ เกษตรกรมีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตเป็นอย่างดี ซึ่งเกษตรกรปลูก 2 พันธุ์ ได้แก่ พันธุ์ไทนุง เบอร์ 2 และพันธุ์พื้นเมือง ผลผลิตมีคุณภาพสูง รสชาติดี เกษตรกรจะขายทั้งผลเสาวรสดและทำเป็นน้ำเสาวรสด โดยจะขายส่งเสาวรสด ให้แก่พ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวน และขายปลีกน้ำเสาวรสดบรรจุขวดในตลาดท้องถิ่น

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศทั้งในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่และรายย่อย
- 2) ในกลุ่มมีผู้เชี่ยวชาญในด้านการผลิต
- 3) มีตลาดรองรับสินค้าเกษตรของกลุ่มที่แน่นอน

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) ความสามารถในการจัดการฟาร์มยังมีไม่มาก
- 2) ตลาดยังไม่มีหลากหลาย
- 3) เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลาง

11. กลุ่มเพาะเห็ด ตำบลบ้านหลวง อำเภอแม่เอย

กลุ่มเพาะเห็ดเริ่มแรกผู้นำกลุ่มได้เข้าไปศึกษาหาความรู้จากฟาร์มเห็ดดงนุช ในจังหวัดลำพูน แล้วก็นำมาศึกษาเพิ่มเติมและทดลองทำด้วยตนเองจนครบทุกขั้นตอน หลังจากนั้นก็เริ่มคิดค้นหาสูตรเพิ่มธาตุอาหารให้กับเชื้อเห็ด เพื่อให้ได้ผลผลิตมากกว่าเดิม ปัจจุบันกลุ่มได้รวมกันเป็นวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ด มีสมาชิกทั้งสิ้น 30 รายและเป็นหนึ่งฐานการเรียนรู้เรื่องเห็ดที่สำคัญของศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของตำบลบ้านหลวง มีผู้คนสนใจเดินทางมาแลกเปลี่ยนดูงานเป็นจำนวนมาก เกษตรกรเองได้มีการพัฒนาความรู้ เทคนิคในการดูแลเห็ดจากความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มเอง ด้านการเพิ่มมูลค่าของเห็ดมีความสนใจการการแปรรูปเห็ดเป็น น้ำพริกเห็ด และแหนมเห็ด ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม คือ เห็ดหอม เห็ดนางฟ้า เห็ดเป๋าฮื้อ เห็ดฟาง เห็ดหูหนู โดยทางกลุ่มได้นำส่งผลผลิตให้กับลูกค้าประจำ และพ่อค้าคนกลางมารับถึงโรงเพาะเห็ด ทางกลุ่มมีการวางแผนในการผลิตเลือกผลิตเห็ดแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับช่วงเวลาของฤดูกาลและเป็นไปตามความต้องการของตลาดมีการควบคุมและเพาะเห็ดอย่างเป็นระบบผลผลิตที่ได้จึงมีความสมบูรณ์ได้ปริมาณมากและมีราคาสูงผลผลิตที่ได้จะไม่ส่งผ่านพ่อค้าคนกลาง แต่มีตัวแทนกลุ่มในนามของแม่ค้าเห็ดรับผิดชอบในการรวบรวมผลผลิตในการจำหน่ายไปยังตลาดสด

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) ผู้นำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านเพาะเห็ดเป็นอย่างดี
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุนแก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) มีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่มเป็นประจำ
- 4) ผู้นำและเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีกันภายในกลุ่ม
- 5) มีการวางแผนและระบบการผลิตให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาด
- 6) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของอำเภอ

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) ต้องการพัฒนามาตรฐานสินค้าให้เป็นมาตรฐานสากล
- 2) อำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลางของเกษตรกรยังมีน้อย ขายสินค้าให้แก่พ่อค้าคนกลางเท่านั้น
- 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรไปสู่การแปรรูปยังต้องการความช่วยเหลือทั้งในด้านคุณภาพ บรรจุภัณฑ์ และการสร้างตลาดให้เป็นที่ยอมรับ

12. เกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโด ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกอะโวคาโด บ้านปง มีจำนวนสมาชิก 25 ราย อยู่ในเขตพื้นที่ของโครงการหลวงทุ่งเริง จึงทำให้กลุ่มมีโอกาสในการพัฒนาด้านการผลิต การเพาะปลูกในระบบโรงเรือน และมีตลาดรองรับสินค้าในพื้นที่เป็นอย่างดี ผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม คือ อะโวคาโด โดยมีสมาชิกเกษตรกรของกลุ่มนำไปแปรรูปเป็นอาหารและผลิตภัณฑ์ดูแลสุขภาพ เช่น ไอติม สบู่ แชมพู เป็นต้น พี่ชรองลงมาได้แก่ ลิ้นจี่ ลำไย และ ดอกกุหลาบ ปัจจุบันสมาชิกกลุ่มสามารถใช้ความรู้พัฒนาและขยายการปลูกพืชได้มากขึ้น และได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการจากหลายๆ มหาวิทยาลัย เข้าไปช่วยเหลือและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สามารถเพิ่มมูลค่าได้ และสร้างรายได้ให้กับกลุ่มได้อย่างมั่นคง ด้านการตลาดกลุ่มสามารถผลิตและทำการตลาดให้กับโครงการหลวงได้เป็นอย่างดี

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) สมาชิกกลุ่มมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต ทั้งการปลูก การดูแล และการเก็บเกี่ยวผลผลิต ความรู้จากภูมิปัญญาเดิมและมีการบูรณาการความรู้ด้านการเกษตรใหม่กับทางโครงการหลวง ทำให้สามารถพัฒนาการปลูกได้ดี
- 2) สภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูง มีแม่น้ำไหลผ่าน เหมาะแก่การทำการเกษตรในระบบอินทรีย์ได้ดี และมีสภาพอากาศเย็น เหมาะแก่การปลูกพืชทั้ง อะโวคาโด ลิ้นจี่ ลำไย ดอกกุหลาบ
- 3) อยู่ในพื้นที่โครงการหลวง จึงมีหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการทางด้านการเกษตรเข้ามาให้ความช่วยเหลือทั้งด้านความรู้และเงินทุนแก่กลุ่มเกษตรกร
- 4) มีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่มผ่านโครงการหลวง
- 5) ผู้นำและเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีกันภายในกลุ่ม

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) สินค้าของกลุ่มมีความต้องการในระดับชุมชน ตลาดสินค้ายังไม่กว้าง
- 2) อำนาจในการต่อรองพ่อค้าคนกลางของเกษตรกรยังมีน้อย ขายสินค้าให้แก่พ่อค้าคนกลางเท่านั้น
- 3) กลุ่มยังไม่มีความสามารถในการวางแผนการผลิตและควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าให้มีเพียงพอกับความต้องการของตลาด และการรักษามาตรฐานคุณภาพการผลิตให้คงที่สม่ำเสมอ

13. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาออร์แกนิก ตำบลแม่ทา อำเภอแม่ออน

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่ทาออร์แกนิกเป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของเกษตรกรเยาวชนรุ่นใหม่ ในการทำการตลาดพืชผักในรูปแบบใหม่ที่ต่อยอดจากรุ่นพ่อแม่ มีสมาชิกทั้งหมด 21 ครัวเรือน 120 คน การเพาะปลูกจะเป็นรูปแบบเกษตรผสมผสาน สมาชิกทุกคนจะปลูกผักและผลไม้ระบบอินทรีย์และการทำเกษตรยั่งยืน จนได้รับการยกย่องจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบ “วิถีพอเพียง” นอกจากนี้ผลผลิตผักและผลไม้ของกลุ่มจะขายในตราสินค้าแม่ทาออร์แกนิก ซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบในมาตรฐานของแม่ทา แหล่งที่ส่งขาย ได้แก่ (1) ตลาดท้องถิ่น (2) ตลาดในตัวเมืองเชียงใหม่ ซึ่งได้แก่ (2.1) JJ market ในวันเสาร์ (2.2) ตลาดช่วงเกษตรอินทรีย์ ในวันจันทร์ อังคาร และพฤหัสบดี (2.3) ตลาดหนองหอย ในวันอังคาร และอาทิตย์ และ (2.4) ตลาดสันป่าข่อย ในวันจันทร์ (3) ตลาดขายส่งอื่น ได้แก่ (3.1) Lemon farm ในกรุงเทพฯ (3.2) Top supermarket central festival (3.3) Thai freeze day และ (3.4) Greennet

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญ ด้านการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และปราชญ์ชุมชนด้านการเกษตรยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ในด้านผลิตแก่ผู้ที่สนใจได้
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) ตลาดของสินค้ามีความหลากหลาย มีตลาดรองรับในการจัดส่งสินค้าเกษตรของกลุ่ม
- 4) สินค้าเกษตรของกลุ่มมีคุณภาพในการผลิต โดยจะมีการคัดเกรด (เกรด A จะนำส่งขาย)
- 5) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศ
- 6) สินค้ามีมาตรฐาน 3 ระดับ เครือข่ายเกษตรแม่ทา องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ (มอน.) และมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล โดยจะมีการตรวจมาตรฐานทุก ๆ 2 เดือน โดยเกษตรกรสมาชิกในกลุ่ม

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) กลุ่มยังไม่สามารถควบคุมปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรได้ตามเป้าของผู้บริโภค

14. กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ผู้ปลูกผักบ้านกาด (หอมหัวใหญ่) ตำบลบ้านกาด อำเภอแม่วาง

เกษตรกรผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ในระบบอินทรีย์ เกษตรกรมีการเตรียมแปลงปลูกที่ดี มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการฟาร์มเป็นอย่างดี ผลผลิตที่ได้ในแต่ละครั้งมีคุณภาพ มีการควบคุมโรคของหอมหัวใหญ่อย่างใกล้ชิด ผลผลิตที่ได้จะขายส่งให้แก่พ่อค้าคนกลางทั้งหมด โดยผู้ซื้อจะเดินทางมาดูสินค้าและตกลงราคาซื้อขายกันหน้าฟาร์ม

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มเกษตรกรมีผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต
- 2) ผู้นำและกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการ และมีความพร้อมในการเรียนรู้พัฒนาสินค้าของกลุ่มอยู่เสมอ

3) สินค้าเกษตรที่ผลิตในแต่ละครั้งมีคุณภาพ

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) อำนาจในการต่อรองราคาพ่อค้าคนกลางยังมีน้อย
- 2) สินค้ามีคู่แข่งทางการตลาดมากขึ้น
- 3) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับชุมชน

15. กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ ตำบลบ้านแม อำเภอสันป่าตอง

กลุ่มเกษตรกรปลูกข้าวอินทรีย์ ประธานกลุ่ม คือ คุณสมพล ใหม่จันทร์ มีสมาชิก 14 คน ซึ่งปลูกข้าวเหนียวสันป่าตอง 1 ข้าวแดง และข้าวไรซ์เบอร์รี่ เกษตรกรมีความเชี่ยวชาญ การปลูก ดูแล และเก็บเกี่ยวข้าว ทางกลุ่มจะมีตัวแทนกลุ่มสลับกันไปเรียนรู้จากหน่วยงานราชการ แล้วนำมาสอนสมาชิกในกลุ่มผลผลิตของกลุ่มจะขายส่งไปยังบริษัทเอกชนที่ทำสัญญาร่วมกัน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร

จุดแข็งและโอกาส ได้แก่

- 1) กลุ่มมีสมาชิกที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการผลิต และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจได้
- 2) มีหน่วยงานที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้แก่กลุ่มเกษตรกร
- 3) มีตลาดรับรองสินค้าเกษตรของกลุ่ม
- 4) สินค้าเกษตรมีความต้องการในระดับประเทศในกลุ่มลูกค้ารายใหญ่(บริษัทเอกชน)

จุดอ่อนและอุปสรรค ได้แก่

- 1) ตลาดสินค้ายังไม่มีหลากหลาย

4.2 การสร้างมาตรฐานสินค้าเกษตรในระดับประเทศและระดับสากล

การพัฒนาสินค้าเกษตรเพื่อสร้างความเข้มแข็งด้านการตลาดให้กับสินค้าเกษตรชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยกระดับสินค้าเกษตรไปสู่ระดับตลาดต่างประเทศในระดับที่เป็นสากลได้ เกษตรกรควรพัฒนาสินค้าเกษตรของตนเองให้ได้มาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและเพิ่มตลาดสินค้าเกษตรให้กว้างมากยิ่งขึ้น ซึ่งกลยุทธ์ที่ควรพัฒนาและเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดี คือ การพัฒนาสินค้าเกษตรไปสู่สินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นแผนงานร่วมกันของนักวิจัยและกลุ่มเกษตรกรในชุมชน ที่จะร่วมพัฒนาศักยภาพในด้านการผลิตของตนเองไปสู่เป้าหมายที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดที่สูงขึ้น

จากการวางแผนการพัฒนาศักยภาพการผลิตนำไปสู่การพัฒนาความรู้เพื่อการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ทั้งในระดับประเทศและระดับสากลให้กับกลุ่มเกษตรกร จังหวัดเชียงใหม่ ผ่านการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล และระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS) และ การพัฒนาศักยภาพด้าน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) และการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กิจกรรมการพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล และระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee System : PGS)

มีการดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 4-5 มิถุนายน 2561 โดยวิทยากรผู้ให้ความรู้เป็นทรงคุณวุฒิรองศาสตราจารย์ดนูวัต เฟ็งอ้น และว่าที่ร้อยโทชินอิศเรศ ฐิติชาตินันท์ เป็นนักวิชาการเกษตร จากสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ทั้งนี้มีกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมการประชุมทั้งหมด 15 กลุ่ม รวมเป็นจำนวน 45 คน

มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล ถึงแม้ประเทศไทยได้มีการทำการเกษตรมายาวนานแต่เป็นการเกษตร แบบไม่มีระบบ ไม่มีมาตรฐาน ไม่มีการรับรอง และไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับยังแหล่งผลิตได้ เพื่อให้มีการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการแปรรูปผลผลิตการเกษตร จำเป็นต้องดำเนินการตั้งแต่กระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อให้ทุกขั้นตอนสามารถตรวจสอบได้ด้วยระบบเอกสาร มีความซื่อสัตย์ และเป็นไปตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล จะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์การเกษตรอินทรีย์ไปสู่ตลาดโลก และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรได้ และการ

สร้างแบรนด์สินค้าจำเป็นต้องทำตั้งแต่ต้นน้ำ คือ แปลงปลูกเกษตรอินทรีย์ทุกกิจกรรมจะต้องมีการจดบันทึกไว้ให้เป็นระบบที่ถูกต้องและชัดเจนตามข้อปฏิบัติของการเกษตรอินทรีย์ และเมื่อเก็บผลผลิตนำไปตรวจยังห้องปฏิบัติการ แล้วต้องไม่พบสารเคมีตกค้างเลยถือว่าปลอดภัย 100%

ตรารับรองมาตรฐานสินค้าอินทรีย์ที่พบในประเทศไทยและควรทำความรู้จักไว้ ได้แบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. มาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของประเทศผู้นำเข้าสินค้าอินทรีย์รายใหญ่

สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements – IFOAM) ได้จัดทำโครงการรับรองระบบงานเกษตรอินทรีย์ IFOAM (IFOAM Accreditation Program) ภายใต้กรอบมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ IFOAM ซึ่งปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกยอมรับเป็นเกณฑ์มาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ขั้นต่ำ สินค้าอินทรีย์เพื่อการนำเข้า เช่น ออسترเลีย นิวซีแลนด์ ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย เป็นต้น

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ IFOAM หรือ IFOAM Accredited

TH-BIO-121
Thailand Agriculture

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป (EU)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์สหรัฐอเมริกา (National Organic Program – NOP)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์แคนาดา (Canada Organic Regime – COR)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ญี่ปุ่น (Japanese Agricultural Standard – Organic JAS mark)

2. ตรามาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของหน่วยงานตรวจรับรองเอกชนต่างประเทศที่
ได้รับความนิยมนำดำเนินการตรวจรับรองอยู่ในประเทศไทย

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ไบโออะกิเสิร์ต (Bioagricert)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์บีเอสซี (BSC ÖKO-GARANTIE GMBH – BSC)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์อีโคเสิร์ต (Ecocert)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ ไอเอ็มโอ-คอนโทรล (IMO-Control)

3. ตรามาตรฐานสินค้าอินทรีย์ของหน่วยงานไทย

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ มกท. (Organic Agriculture Certification Thailand – ACT)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ – มกอช.

(National Bureau of Agricultural Commodity and Food Standards – ACFS)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ องค์กรมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ภาคเหนือ – มอน. (The

Northern Organic Standard Organization)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สุรินทร์ (มก.สร.)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพชรบูรณ์ (มก.พช.)

ตรามาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ ชมรมเกษตรอินทรีย์เกาะพะงัน

หลักการและองค์ประกอบของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

1. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เช่น การจัดให้มีการประชุมกลุ่มประจำเดือน
2. การมีส่วนร่วม เช่น มีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม กำหนดบทลงโทษ
3. ความโปร่งใส เช่น มีมาตรฐานข้อกำหนดการผลิต
4. ความไว้วางใจ เป็นกระบวนการที่ห้าตั้งแต่ ข้อ 1-3
5. ความสัมพันธ์แบบแนวราบ มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนมีความเสมอภาค
6. กระบวนการเรียนรู้ รูปแบบขั้นตอนการรับรองและการตรวจเยี่ยม
7. การดำเนินงานในรูปแบบเครือข่าย

ลักษณะเฉพาะของระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม

1. มีข้อกำหนดมาตรฐานของเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม
2. กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ปฏิบัติตามกฎที่กำหนด
3. กำหนดขั้นตอนกระบวนการให้การรับรองการผลิต

การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ มี 2 ระบบ

1. ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์สากล
2. ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์โดยบุคคลที่ 3

หน่วยตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล NOP/USDA ของประเทศสหรัฐอเมริกา

EU ของสหภาพยุโรป และหน่วยตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของไทยได้แก่ 1. กรมวิชาการเกษตร 2. กรมการข้าว 3. กรมปศุสัตว์ 4. กรมประมง เป็นต้น

ตารางที่ 4.2.1 ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และระบบรับรอง
เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

ประเด็น	จำนวน(คน)	ร้อยละ
สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล		
1) ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค	45	100.00
2) มีความพร้อมและสามารถทำการผลิตให้ได้คุณภาพระดับปลอดภัย	36	80.00
3) ทิศทางการตลาดมีแนวโน้มต้องการเกษตรอินทรีย์	26	11.70
4) มีความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรม และขาดใบรับรองมาตรฐาน	8	17.78
ระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม		
1)การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการจัดประชุมกลุ่มประจำเดือน	30	66.67
2) มีข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม	30	66.67
3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีขั้นตอนการรับรอง และการตรวจเยี่ยม	25	55.56
4) กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ทำตามกฎกติกา และมีข้อกำหนด	25	55.56
5) มีเอกสารบันทึกขั้นตอน และกระบวนการให้การรับรองการผลิต	25	55.56
6) มีการดำเนินงานในรูปเครือข่าย	15	33.33
ไม่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล		
1) บริเวณโดยรอบพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย	1	57.78

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 4.2.1 ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในด้านการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และระบบรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล มีประเด็นดังนี้ ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของสุขภาพของผู้ผลิตและผู้บริโภค จำนวน 45 คน ร้อยละ 100.00 มีความพร้อมและสามารถทำการผลิตให้ได้คุณภาพระดับปลอดภัย จำนวน 36 คน ร้อยละ 80.00 ทิศทางการตลาดมีแนวโน้มต้องการเกษตรอินทรีย์ จำนวน

26 ร้อยละ 11.70 และมีความรู้ความเข้าใจจากการฝึกอบรม และขาดใบรับรองมาตรฐาน จำนวน 8 คน ร้อยละ 17.78 ในหัวข้อระบบการรับรองเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม มีสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล มีประเด็นดังนี้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการจัดประชุมกลุ่มประจำเดือน และมีข้อกำหนดมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของกลุ่ม จำนวนเท่ากัน 30 คน ร้อยละ 66.67 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีขั้นตอนการรับรอง และการตรวจเยี่ยม กำหนดวิธีการควบคุมตรวจสอบผู้ผลิตให้ทำตามกฎกติกา และมีข้อกำหนด และมีเอกสารบันทึกขั้นตอน และกระบวนการให้การรับรองการผลิต จำนวนเท่ากัน 25 คน ร้อยละ 55.56 มีการดำเนินงานในรูปเครือข่าย จำนวน 15 คน ร้อยละ 33.33 ไม่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล มีประเด็นดังนี้ บริเวณโดยรอบพื้นที่ทำการเกษตรไม่เอื้ออำนวย จำนวน 1 คน ร้อยละ 57.78

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้าน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice : GAP) และการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)

มีการดำเนินกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 29-30 มิถุนายน 2561 โดยผู้บรรยายให้ความรู้ คือ ว่าที่ร้อยโทชินอิศเรศ ฐิติชาตินันท์ เป็นนักวิชาการเกษตร จากสถาบันบริการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มีกลุ่มเกษตรกรเข้าร่วมประชุม 15 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 45 คน

การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี คือ การปฏิบัติเพื่อป้องกัน หรือลดความเสี่ยงของอันตรายที่จะเกิดขึ้นระหว่างการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังเก็บเกี่ยว ผลที่ได้จากการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

1. ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค
2. เกษตรกรผู้ผลิตมีสุขภาพอนามัยที่ดีขึ้น และประหยัดค่าใช้จ่ายในการรักษา
3. ผู้บริโภคเชื่อมั่นในสินค้า
4. รักษาสภาพแวดล้อม และเกิดระบบการผลิตสินค้าเกษตรแบบยั่งยืน

วัตถุประสงค์การนำ GAP ไปใช้

1. เกษตรยั่งยืน มีความปลอดภัย มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมดีผล

กระทบทางสังคมดีขึ้น

2. คำนึงถึงผลผลิตเป็นหลักโดยมุ่งที่ความปลอดภัย คุณภาพ และประสิทธิภาพการผลิต
3. คำนึงถึงความปลอดภัยอาหารเป็นหลักโดยมุ่งที่ความปลอดภัยในภาพรวมวัตถุ

อันตรายทางการเกษตรและจุลินทรีย์ต่อโรค

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

Global GAP คือ มาตรฐานภาคเอกชนสำหรับการผลิตสินค้าเกษตรของกลุ่มผู้ค้าปลีกในยุโรปที่มาจากมาตรฐาน GAP ขององค์การอาหารและเกษตรกรรมแห่งสหประชาชาติ :FAO เป็นแนวคิดเรื่องการทำเกษตรอย่างยั่งยืน ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสังคม

Global GAP ออกมาตรฐานครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว สำหรับการผลิตสินค้าเกษตร 3 ประเภท คือ

1. พืชผล เช่น ผัก ผลไม้ ชา กาแฟ
2. ปศุสัตว์ เช่น วัว ควาย แกะ หมู ไก่

3. สัตว์น้ำ เช่น ปลาน้ำจืด เช่น ปลาแซลมอน ปลาเทราต์ กุ้ง

การพัฒนาด้านฟาร์ม ด้านบุคคล ด้านเอกสาร

มาตรฐาน ASFAN GAP

1. สนับสนุนการเชื่อมประสานมาตรฐานภายในกลุ่มอาเซียนที่เกี่ยวข้อง GAP
2. อำนวยความสะดวกทางการค้า
3. พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรให้ดีขึ้น
4. สนับสนุนให้เกิดความปลอดภัยอาหารตลอดห่วงโซ่

การตรวจสอบ THAI GAP

1. น้ำ
2. พื้นที่ปลูก
3. การใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร
4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว
5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว
6. การพักผลผลิต การขนย้าย และการเก็บรักษา
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล
8. บันทึกข้อมูลและการตรวจสอบ

การจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS)

การจัดทำระบบควบคุมภายใน คือ ระบบประกันคุณภาพที่มีเอกสารประกอบซึ่งองค์กรรับรองภายนอกได้มอบหมายให้หน่วยงานในกลุ่มเกษตรกรที่ขอรับรองมีหน้าที่ในการตรวจสอบสมาชิกในกลุ่ม ระบบควบคุมภายในที่พัฒนาขึ้นโดยสหพันธ์เกษตรกรอินทรีย์นานาชาติ กลุ่มเกษตรกรในระบบควบคุมภายใน อาจจะเป็นในรูปแบบสหกรณ์ หรือกลุ่มเกษตรกรที่รวมตัวกัน อาจจะเป็นผู้รับซื้อผลผลิต ผู้แปรรูปที่ทำสัญญาผูกพันการรวมกลุ่ม มีการรับรองและครอบคลุมฟาร์ม และกิจกรรมการแปรรูป และการจัดการผลผลิตของกลุ่มทั้งหมด ต้องมีการประเมินความเสี่ยง การตรวจฟาร์มภายใน ปีละ 1 ครั้ง กระบวนการรับรองภายในกลุ่ม ตรวจสอบเอกสารทุกขั้นตอนต้องถูกต้องก็ผ่านให้ขายได้ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานจะต้องถูกกำหนดโทษ การทำระบบควบคุมภายใน เป็นการส่งเสริมการทำเกษตร แบบครบวงจร คือ ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ต้นน้ำ คือการผลิตที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ กลางน้ำ คือ กระบวนการผลิตที่ถูกสุขลักษณะ เช่น กระบวนการ

หลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และโรงงานผ่านระบบมาตรฐาน GMP ปลายน้ำ คือ ผู้บริโภค และผู้นำผลิตภัณฑ์ หรือสินค้า ไปใช้ในกระบวนการต่างๆกัน การผลิตตำรับยาไทย การส่งออกอื่นๆ เมื่อสินค้าผ่านกระบวนการรับรองแล้วตลาดยอมรับทั่วโลกและธุรกิจการเกษตรของไทยไปสู่อาเซียนและทั่วโลก

การประเมินผลการพัฒนาศักยภาพด้านการจัดทำระบบควบคุมภายใน (Internal Control System : ICS) โดยมีการประเมินก่อนการประชุมและหลังการประชุม เพื่อดูถึงระดับการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ความสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล เช่น มีความสามารถปฏิบัติในระบบอินทรีย์ได้ ทำในระบบปิด ซึ่งไม่ต้องใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงและศัตรูพืช และผ่านการอบรมและนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริง เป็นต้น ในหัวข้อที่สอง คือ ไม่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล เช่น ยังต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมีในการปลูก เป็นต้น ดังการแสดงผลตามตารางที่ 4.2.2

ตารางที่ 4.2.2 ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการจัดทำระบบควบคุมภายใน

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล		
1) มีการตรวจสอบฟาร์มภายในปีละ 1 ครั้ง	45	100.00
2) การผลิตที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้	40	88.89
3) มีการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว	35	77.78
4) ทำการเกษตรในระบบปิด ซึ่งไม่ต้องใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงและศัตรูพืช	25	55.56
5) ผ่านการอบรมและนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริง	20	44.44
6) สามารถปฏิบัติในระบบอินทรีย์ได้	19	42.22
7) ต้องการพัฒนาลินค้าการเกษตร	10	22.22

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 4.2.2 ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการจัดทำระบบควบคุมภายใน (ต่อ)

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล		
1) ยังต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมีในการปลูก	3	6.67
2) พื้นที่ทำการเกษตรโดยรอบ ยังมีการใช้เคมี	1	2.22
3) เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ F-1	1	2.22

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 4.2.2 ศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรในด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี และการจัดทำระบบควบคุมภายใน มีความสามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล มีประเด็นดังนี้ มีการตรวจสอบฟาร์มภายในปีละ 1 ครั้ง จำนวน 45 คน ร้อยละ 100.00 การผลิตที่ดี มีคุณภาพได้มาตรฐาน และสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ จำนวน 40 คน ร้อยละ 88.89 มีการจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว จำนวน 35 คน ร้อยละ 77.78 ทำการเกษตรในระบบปิด ซึ่งไม่ต้องใช้สารเคมีในการกำจัดแมลงและศัตรูพืช จำนวน 25 คน ร้อยละ 55.56 ผ่านการอบรมและนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติจริง จำนวน 20 คน ร้อยละ 44.44 สามารถปฏิบัติในระบบอินทรีย์ได้ จำนวน 19 คน ร้อยละ 42.22 และยังต้องการพัฒนาสินค้าการเกษตร จำนวน 10 คน ร้อยละ 22.22 ไม่สามารถปรับปรุงระบบการผลิตสู่มาตรฐานเกษตรอินทรีย์สากล มีประเด็นดังนี้ ยังต้องพึ่งพาปุ๋ยเคมีในการปลูก จำนวน 3 คน ร้อยละ 6.67 และพื้นที่ทำการเกษตรโดยรอบ ยังมีการใช้เคมีและเกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ F-1 จำนวนเท่ากัน 1 คน ร้อยละ 2.22